

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

4. Affertur ex Augustino ac declaratur discrimen adiutorij sanæ voluntatis & aegrotæ, hoc est adiutorij sanitatis & medicinalis, seu adiutorij sine quo non, & quo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT QVARTVM.

Affertur ex Augustino ac declaratur discrimen adiutorij
sanæ voluntatis & ægrotae, hoc est, adiuto-
rij sanitatis & medicinalis, seu adiutorij
sine quo non, & quo.

EX isto liberæ servæque voluntatis dis-
crimine, quod ex Augustini princi-
pijs jam identidem traditis, proposui-
mus, jam utriusque gratiæ, *sanitatis*
& *medicinalis* differentia, seu adiutorij quo vo-
luntas sana in statu innocentia, & quo nunc
post casum suum concupiscentialibus morbis
ægra ad benè vivendum adjuvanda est, inci-
pit sese ostendere. In eo quippè sita est, quòd
illius primæ integritatis adiutorium sic adju-
vabat voluntatem, ut cum eo operaretur ipsa
si vellet; nunc autem ipsum adiutorium facit
ut velit. Hoc est, adiutorium ante ruina-
erat tale, ut influxus adiutorij perinde atque
voluntatis in opus, ab ipso liberæ voluntatis
notu penderet, adeoque salva maneret illa
libertatis in utramque partem flexibilis in-
differentia: nunc verò post ruina-
faciat annuere, & influere & velle voluntatem.
Est enim observandum duplicis generis esse
adiutoria voluntatis; nam aliud ejusmodi est,
sine quo voluntas velle non possit, sic tamen ut
velle & nolle, uti vel non uti adiutorio, in
ejus libero relinquatur arbitrio: aliud *quo fit*,
determinatè ut voluntas velit. Est enim illius
naturæ, ut hoc ipso quo voluntati datur, con-
sensus velit. Primi generis est, verbi gratia,
lux respectu oculorum, species respectu intel-
lectus, & hujusmodi. Sic enim adjuvant, ut
sine illis quidem non possit opus fieri, non tam-
en illis presentibus efficiatur ut fiat, sed hoc
à liberæ voluntatis notu pendet, quæ hujusmodi
adiutorij & in usum assumere & negligere po-
test. Secundi generis adiutorij, non est tale, sed
hoc ipso quo datur simul usus ejus & influxus
potestatis datur. Est enim hoc ipsum quod
sua præ efficacia facit influere facultatem, nec
facultatis ipsius libero arbitratui subjacet, sed
invictè facit ut hoc vel istud arbitrium arbi-
tratur & velit. Talis est influxus omnis cau-
sa formalis, hoc ipso quippè quo ad est iusti-
tia, fit iustus animus, & sine illa iustus esse
nunquam potest. Quam duplicis adiutorij na-
turam ac differentiam libro primo fufius expli-
cavimus, undè plenior intelligentia peti debet.

Hoc ergò verum & genuinum discrimen
est inter utriusque status adiutorium, quod
adiutorium sanitatis seu integræ libertatis in-
fluere aut non influere cum voluntate, prout
voluntas velit aut nolle, plenissimeque ip-
sius arbitrio in agendo & quietescendo subde-
retur: medicinale verò ipsum benè velle fa-
sidenti à grætaque voluntati tribuat, ut potè

A quod ipsa concupiscentiæ dominantæ subjugata,
de seipsa suaque libertatis impulsu etiam
cum gratia quantumcumque magna sibi assi-
stente, habere non posset quemadmodum olim
potuit. Quod clarius fortassis ita dici pos-
set, quod gratia sanæ voluntatis, in ejus li-
bero arbitrio relinquere-
desereret, aut si vellet uteretur, gratia verò
lapsæ ægrotaeque voluntatis nullo modo in
ejus relinquatur arbitrio, ut eam deserat aut
arripiat si voluerit, sed ipsa sit potius illa pos-
sirema gratia, quæ invictissime facit ut velit,
& à voluntate non deseratur. Quod discrimen
tam luculentè tradit Augustinus in lucu-
brationibus quas adversus hostes gratiæ exa-
ravavit, ut impossibile sit legenti non advertere,
nisi opinionis alicujus præoccupatæ caligo &
præjudicium cernendi perspicaciam, judican-
di que libertatem impediverit. Hoc enim in
primis probat ille diversus operandi modus,
quem adiutorij cujusque status tribuit; in
quo velut immobili basi, tota doctrina de
gratia & prædestinatione nititur. Quam si
tollas, funditus universa ruere necesse est;
quemadmodum à Semipelagianis, ut infra
pluribus, perspicaciter animadvertum est.
Hujus ergò differentia radicem detegens ita
loquitur: *Itemque ipsa adiutoria distinguenda*
sunt. Aliud est adiutorium sine quo ali-
quid non fit, & aliud est adiutorium
quo aliquid fit. Declarat exem-
plis admodum perspicuis: Nam sine alimentis
non possumus vivere, nec tamen cum assuerint ali-
menta, eis fit ut vivat, qui mori voluerit. Ergo
adiutorium alimentorum est sine quo non fit, non
quo fit ut vivamus. At vero beatitudo, quam non
habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus.
Adiutorium est enim non solum sine quo non fit, ve-
rum etiam quo fit, propter quod datur. Quapro-
pter hoc adiutorium & quo fit est, & sine quo non
fit. Quia & si data fuerit homini beatitudo, continuo
fit beatus, & si data nunquam fuerit, nunquam erit.
Alimenta verò non consequenter faciunt, ut homo vi-
vat, sed tamen sine illis non potest vivere. Ecce diffe-
rentiam duplicis adiutorij lucidissimam, non est
ubi hæreat lector, aut caliget auditor, quoties
extra præsentem controversiam disputatio est.
Vnum est enim tale, ut non inferat vel inferat
effectum propter quem datur, sed tantummo-
do sine quo non potest fieri. Effectus enim ab alia
debet causa dominante, ipsumque adiutorij se-
cum rapiente seu applicatè produci. Ex quo fit,
ut quantumcumque magna præsto sint adiutoria,
nisi

Lib. de con-
cept. & grat.
cap. 12.

nisi illa causa dominativa, cujus arbitrio tota machina causarum concurrentium & adjuvantium ad motum impellitur aut retinetur velit, impullumque agendi imprimat, nulla ex adjutoris operatio secutura sit. Cujusmodi adjutoris respectu voluntatis humanae plenus est Orbis universus. Ipsa enim voluntas est, quae quibuscumque corporalibus creaturis utitur ad scopum suum, quam licet adjuvent, non tamen aliter, ad summum, quam ita ut sine illis non possit opus voluntatis effici, non tamen ut per ipsas fiat, si voluntas nolit. Ipsa est quae omnibus corporis sensibus quae scientia & virtutibus intellectus, quae propriis habitibus suis & bonis & malis utitur quando vult: nec ad peragendas actiones ejus ista concurrunt adjutoria, ut per illa fiant renitente voluntate, sed tantummodo ut sine illis non fiant, cum ea ad influendum secum voluntas rapit ut fiant. Alterum adjutorij genus est, quo, simul ac datum fuerit, fit effectus, & si non detur nunquam fiet. Nempè quia tanta necessitatis est, ut sine illo non possit effectus fieri, tantaeque efficaciae, ut hoc ipso quo datur, continuo fiat. Dat enim simul & posse & operari. Exemplum in Augustino manifestum est, quod jam dedimus. Haec igitur cum sint veritate certissima & claritate liquidissima, videamus quid ad sanae aegrotaeque voluntatis adjutorium ex Augustini mente faciant. Nimirum hoc isto adjutoriorum discrimine spectat Augustinus, ut sciamus adjutorium sanae voluntatis non fuisse talis conditionis, quo bonum opus fieret: hoc enim non conveniebat tam robuste liberimaque voluntati, cum ipsa sufficeret, ut adjutorio quod sibi praesto aderat, si tantum velle, uteretur. Ut quid enim dare ipsum velle voluntati, quando illud ex seipsa, non sine concurrente adjutorio obtinere poterat? Erat ergo adjutorium ejus, non quo fieret, sed sine quo non posset opus bonum fieri. Tale quippe erat, inquit, adjutorium, quod desereret cum velle, & in quo permaneret si velle, n. n. quo fieret ut velle. Adjutorium verò infirmae captivaeque voluntatis vult esse tale, quo fiat, ut velit. Hoc est, esse hujusmodi ut simul ac datur, ipsum velle voluntati detur, & si non detur, nunquam velit, quia sine illo nunc propter infirmitatem velle non potest. Hoc est enim quod continuo adjutoria explicando subjungit: Primo itaque homini datum est adjutorium perseverantiae, non quo fieret, ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc verò Sanctis in regnum Dei per gratiam Dei praedestinatis, non tantum tale adjutorium perseverantiae datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa, hoc est perseveranter bene velle, donec: non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint. Hoc est, quod statim tanquam ex Evangelicâ doctrinâ derivatum, ex Scripturis probat: Non solum enim dixit, Sine me nihil potestis facere, quibus verbis adjutorium sine quo non possumus, exprimitur: verum

A etiam dixit, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos ut eatis & fructum offeratis, & fructus vestri maneat. Quibus, inquit, verbis, cum non solum iustitiam, verum etiam in illa perseverantiam se dedisse monstravit. Christo enim sic eos ponente, ut eant & fructum afferant, & fructus eorum maneat, quis audeat dicere, forsitan non manebit? Hoc est, quod cum in praecedentibus iterum iterumque inculcasset, adjutorium primi hominis fuisse tale, ut in eo maneret si velle; ut illud per liberum arbitrium deserere posset, ut in eius libero relinqueretur arbitrio: quod desereret cum velle: in quo permaneret si velle, non quo fieret, ut velle; & hujusmodi, tandem utrumque sibi conferendo subnectit: Haec prima est gratia quae data est primo Adam: sed haec potentior est in secundo Adam. Prima est enim, quia si ut habeat homo iustitiam, si velit: Secunda ergo plus potest, quia etiam si ut velit, & tantum velit, tantumque, arbitrio diligat, ut carnis voluntatem (id est concupiscentiam) contraria concupiscentem, valentare spiritus vincat. Hoc est, quod ut tardissimis quoque satisfacere, iterum repetit & repetendo commendat: Nec illa quidem (gratia sancti hominis) parva erat, quae demonstrata est etiam potentia liberi arbitrii, quoniam sic adhibebatur ut sine hoc adjutorio in bono non maneret, sed hoc adjutorium si velle desereret. Haec autem tanto maior est ut parum sit homini per illam reparare perditam libertatem, parum sit denique non posse sine illa, vel apprehendere bonum, vel permanere in bono, si velit, nisi etiam efficiatur ut velit. Hoc est quod cum iterum adjutorium sancti hominis tale esse dixisset, ut sine illo quidem bonum tenere non posset, sed tamen non velle, in eius libero relinqueretur arbitrio, opponens ei aegroti hominis longè potentius & altioris rationis adjutorium: Nunc autem, inquit, tanto amplius datur per Iesum Christum Dominum nostrum, in quibus id dari Deo placuit, ut non solum adju sine quo permanere non possumus, etiam volumus, verum etiam tantum ac tale est ut velimus. Hoc est quod rationem afferens ex illius adjutorij naturâ petitam, profundissime subjicit: Est quippe in nobis per hanc Dei gratiam in bono recipiendo, & perseveranter tenendo, non solum posse quod volumus, verum etiam velle quod possumus; quod non fuit in homine primo: nam etiam bonum in illo fuit, alterum non fuit. Et quare non fuit datum homini primo haud secus atque secundo datum fuit? Nempè quia ipse acceperat posse perseverare si velle, quod ut nollet, de libero descendit arbitrio: quod tunc ita liberum erat, ut bene velle posset & male. Quo significatum cepit, nunc homini non sufficere posse perseverare si velle, sed ipsum bene velle ipsi esse tribuendum, eo quod nunc arbitrium non ita liberum sit, ut cum hujusmodi etiam adjutorio bene velle possit & male. Hoc est quod radicem diversitatis illius duplicis adjutorii ex ipsâ sanitate & aegritudine concupiscentialis voluntatis eruendo, praclarissime doctissimeque docet: Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, id est, in bono perseverantiam primus homo, sed perseverare non posset, vel non perseverare in eius relictis quibus arbitrio (videlicet

L. de cor.
rept. & grat.
cap. 11.

L. de s. 12.

L. de s.

delectat cum adiutorio, sine quo perseverare non poterat) tales vires habebat eius voluntas, que sine illo fuerat insueta piscari, & nihil illi ex se ipsa **CONCUPISCENTIALITER** resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium. Nunc verò postquam est illa magna peccati merito amissa libertas, etiam maioribus donis ad vivandam remansit infirmitas. Nimirum quia nulla interiori rixâ libertas illa sana discerpebatur, nulla lucta lesabatur, nullo doctum pondere premebatur, ut non nisi velle cum adiutorio concurrente à tantâ sanitate peteretur. Nunc verò difficultates gravissimæ superanda sunt, non quibus corporis membra, sed quibus voluntas ipsa à volendo revocatur, dum concupiscenciali visco implexa, etiam tali adiutorio adiuta, aut velle aut satis potenter velle non potest. Tem enim durum est istud concupiscencialis aegritudinis malum, ut non solum volenti homini difficile item afferat ut languidè velit, quæ non nisi magnis (quibus caret) viribus arbitrii superanda est; sed etiam pestiferam dulcedine creature animum demulcendo voluntatem ipsam velle non sinat. Hoc est quod uberius naturam explicans utilitatemq; tanti adiutorii, quo superbia qua cecidimus, radicibus tollitur, dum humanæ voluntati nihil omnino relinquit sui, magno verborum pondere & perspicuitate subtexit: *Ac per hoc nos de ipsâ perseverantiâ habet, hoc est: perseverante boni volitione, vult Deus sanctos suos in viribus suis, sed in ipso gloriari: qui eis non solum dat adiutorium quale primo homini dedit SINE QVO NOS POSSIMUS perseverare si velint, sed in eis etiam operatur & velle, ut quoniam non perseverabunt, nisi & possunt & velint perseverant in eis possibilitas & voluntas divine gratia largitate donetur. Tantum quippe per sancto a ceditur voluntas eorum, ut ideo possint quia sic volunt, ideo sic volunt, quia Deus operatur ut velint. Hoc denique est illud, quod rationem necessitatis tanti ac talis adiutorii inculcans sanæ voluntati nos congruentis, ægrotaque capitaliter necessarii perspicuè docet, ægram huiusmodi voluntatem neq; velle cum adiutorio Dei, neque permanenter velle posse, si usus adiutorii in ipsius libero relinquatur arbitrio, ita ut ipsum velle non in eâ Deus operaretur. Nam si in tantâ infirmitate*

A nem reprimendam, perfici virtutis oportebat, ipsi relinquereque voluntas sua, ut et adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, viderent si velint, nec Deus in eis operaretur, ut velint, & inter tot ac tantâ tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet, & ideo perseverare non possent, quia deficeret infirmitate nec velint, aut non ita velint infirmitate voluntatis, ut possint. Hoc est quod continuo ex istâ adiutorii diversitate rationem petit, cur homo sanæ robusteque voluntatis divino munitus adiutorio tantâ facilitate corrucit; infirmissimus verò in se viventibus tentationum tempestatibus perseveret. Nempe quia quemadmodum oportebat sanus & fortis permittitur adiutorio consentire si velit; ægro & imbecilli, hoc ipsum datur ut velit, & invictissime velit; & ubi ventum est igitur infirmitati voluntatis humane, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur; & ideo quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adversitate aliqua vinceretur. Ita saltem est ut voluntas hominis invalida, & imbecilla in bono adhuc parvo perseveraret per virtutem Dei, cum & voluntas primi hominis fortis & sana, in bono ampliore non perseveraverit. Nempe causa in promptu est, quia voluntas invalida & imbecilla perseverat per virtutem Dei, hoc est per adiutorium quo fit ut velit; fortis & sana habet virtutem liberi arbitrii, quamvis non defuturo adiutorio Dei, SINE QVO NON POSSET perseverare, si vellet, non tamen tali QVO in illo Deus operaretur ut vellet. Hoc ad postremum est illud, quod profundissimam finiens disputationem, tantæ diversitatis utriusque adiutorii rationem assignat præclarissimam, nempe magnam cum naturâ talium voluntatum, ac divinâ misericordiâ, sapientiâq; adiutoriorum congruentiam: Fortissimo quippe dimisit atque permisit facere quod vellet; infirmis servavit, ut ipso donante invictissime quod h. num est vellet, & hoc deserere invictissime nolent. Quid enim congruentius sapientiæ & misericordiæ Dei, quid ipsi naturis rerum magis consentaneum, quam ut robusta voluntas, sufficientissimo Dei adiutorio fulta, sine quo velle & perseverare non potest, optioni suæ relinquatur, adiutorio Dei utendo & perseverando, si velit: infirma verò, potentissimo Dei adiutorio ipsum velle & perseverare, & sui ipsius usum donante, muniretur?